

Motion till riksdagen 2013/14: MJ26

**av Jens Holm m.fl. (V)
med anledning av prop. 2013/14:141**

En svensk strategi för biologisk mångfald och ekosystemtjänster

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt bör återkomma med etappmål för skydd av landområden, sötvattensområden och marina områden till 2020 som är i enlighet med Nagoyaöverenskommelsen.
2. Riksdagen avslår förslag om en ändring i miljöbalken om förutsättningarna för att få dispens från ett generellt biotopskydd när det gäller åtgärder som underlättar för jordbruket.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att miljöersättningar i landsbygdsprogrammet bör utformas för att effektivt bidra till relevanta miljö kvalitetsmål.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att skogsbrukets frivilliga avsättningar till 2020 bör ha ökat med omfattningen 200 000 hektar produktiv skogsmark i områden som har utvecklat eller kan komma att utveckla höga naturvärden nedanför gränsen för fjällnära skog jämfört med 2012.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag på hur sociala värden kan stärkas i skogslagstiftningen.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med finansieringsförslag för att nödvändiga resurser ska garanteras Svenska artprojektet för kontinuerlig hantering av ekosystemtjänster.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med lagförslag som stärker bevarandet av biologisk mångfald och ekosystemtjänster.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag på strategier för att utveckla förbättrad transparens i fråga om fondplaceringars beroende av och påverkan på ekosystemtjänster.

Fel! Okänt namn på dokumenttypen.

Bakgrund

Propositionen redovisar regeringens strategi för biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Strategin består av de etappmål för biologisk mångfald, ekosystemtjänster och hållbar markanvändning som regeringen har beslutat samt insatser som bidrar till att nå miljö kvalitetsmålen, generationsmålet, de internationella Aichimålen och EU-målen.

Propositionen föreslår en ändring i miljöbalken om förutsättningar för att få dispens från ett generellt biotopskydd när dispensen avser en åtgärd som underlättar för jordbruket. Vidare föreslås ändringar i skogsvårdslagen med syfte dels att underlätta för försöksverksamheter och för åtgärder som vidtas för att bevara och utveckla natur- och kulturmiljö värden, dels att ge tillsynsmyndigheten ökade möjligheter att ingripa med förelägganden och förbud mot den som inte följer lagens krav.

Naturen är grunden för vår välfärd

Den biologiska mångfalden är förutsättningen för fungerande ekosystem. Utan fungerande ekosystem med sina tjänster, som livsmedelsproduktion och träråvaror, riskeras grunden för vår framtida välfärd. Den fortsatta utarmningen av den biologiska mångfalden, i Sverige och övriga världen, är därför ytterst allvarlig och kräver i likhet med klimatförändringarna tydlig politisk handlingskraft för långsiktigt hållbara lösningar. Sverige har i Nagoyaöverenskommelsen från 2010 förbundit sig att genomföra en räddningsplan (de s.k. Aichimålen) för att bromsa utarmningen av biologisk mångfald och att till 2020 se till att jord-, vatten- och skogsbruk bedrivs hållbart. År 2020 ska minst 17 procent av alla land- och sötvattensområden, samt minst 10 procent av kust- och havsområdena vara bevarade genom ekologiskt representativa reservat och andra effektiva områdesbaserade naturskyddsåtgärder. Sverige har även 16 nationella miljö kvalitetsmål som utgör grunden för vår nationella miljöpolitik. För att flera av dessa miljö mål och vårt internationella åtagande ska uppnås krävs att den pågående förlusten av arter stoppas. Det krävs därför en mängd nya åtgärder för att bryta den nuvarande trenden. Åtgärder som prioriterar långsiktig hållbarhet – ekonomisk, social, och miljö mässig – före kortsiktiga vinstintressen.

Vänsterpartiet har i tidigare motioner under allmänna motionstiden lagt fram ett antal konkreta förslag för ekologiskt hållbara näringar i linje med FN:s Nagoyaöverenskommelse. I motion 2013/14: MJ302, Biologisk mångfald, är våra generella förslag på området samlade inklusive åtgärder för ett hållbart jordbruk. Våra förslag för ett hållbart skogsbruk och fiske behandlas separat i motionerna 2013/14: MJ301, En långsiktigt hållbar skogspolitik, och 2013/14: MJ424, Havsmiljö och fiske. I motionen 2013/14: N226, Gruvnäringen, finns våra förslag för en mer hållbar mineralutvinning med ökad miljö- och naturvårdshänsyn. Våra kraftigt höjda anslag för bevarande av biologisk

mångfald finns redovisade i våra utgiftsområdesmotioner 2013/14:T385, Utgiftsområde 20 Allmän miljö och naturvård, och 2013/14:MJ420, Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel.

Propositionens strategi för biologisk mångfald och ekosystemtjänster innehåller förslag som Vänsterpartiet välkomnar men är i sin helhet otillräcklig för att Sverige ska nå vare sig generationsmålet, miljökvalitetsmålen eller åtaganden på EU-nivå eller enligt Nagoyaöverenskommelsen. I delar innehåller den även förslag som direkt riskerar att försvaga arbetet för biologisk mångfald. Den stora bristen i propositionen är dock att den saknar nödvändiga förslag på konkreta åtgärder i fråga om styrmedel samt framtida ökade anslagsbehov och lag- och regeländringar för att fungera som en strategi som bryter den nuvarande trenden till 2020.

I motionen redogör vi för våra förslag på ändringar av strategin, utöver de som framförs i våra ovannämnda motioner på området.

Sverige ska uppfylla Nagoyaöverenskommelsen

De etappmål om skydd av landområden, sötvattensområden och marina områden som regeringen föreslår till 2020 är otillräckliga för att Sverige ska uppfylla Nagoyaöverenskommelsen. Regeringen bör skyndsamt återkomma med etappmål för skydd av landområden, sötvattensområden och marina områden till 2020 som är i enlighet med Nagoyaöverenskommelsen. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Stärk biologisk mångfald i odlingslandskapet

Regeringen föreslår i propositionen en ändring i miljöbalken i fråga om dispens från det generella biotopskyddet i jordbruksmark. Ändringen har avsikten att göra det lättare för verksamhetsutövare inom jordbruket att få dispens från det generella biotopskyddet. Biotopskyddet berör t.ex. naturtyper som alléer, odlingsrösen, småvatten, stenvägar och åkerholmar och innebär att dessa generellt ska skyddas från exploatering. Motivet för lagändringen är att det syftar till att bidra till att utveckla jordbruksföretagen. Som exempel nämns att det skulle möjliggöra större infarter till åkrar som omgärdas av stenvägar eller hopslagning av små åkrar till större enheter genom att småbiotoper eller små stenvägar tas bort. Avgörande faktorer för att få dispens ska bl.a. vara att åtgärden behövs för att utveckla eller bibehålla ett aktivt brukande av jordbruksmark.

Vänsterpartiet finner det mycket anmärkningsvärt, men tyvärr talande för den hittills förda miljöpolitiken, att regeringen i en strategi för biologisk mångfald lägger fram förslag med syfte att stärka lantbrukets ekonomi på

Fel! Okänt namn på dokumenttypen: FEEDBACK

bekostnad av biotoper som är särskilt viktiga för just den biologiska mångfalden!

Det generella biotopskyddet skapades med syfte att bromsa utarmningen av den biologiska mångfalden och förlusten av kulturmiljöer i odlingslandskapet. Avsikten var att motverka effekterna av den rationalisering som sker i jordbruket. En stor del av odlingslandskapets växter och djur är knutna till småbiotoper där de kan finna livsmöjligheter i ett i övrigt förändrat och otillgängligt landskap. Dessutom upprätthåller dessa biotoper en fungerande grön infrastruktur i landskapet. Artdatabanken konstaterar i remissvar att minskningstakten av dessa biotoper har bromsats efter biotopskyddets uppkomst, men trots detta försvinner årligen biotoper genom både dispenser och olagliga borttaganden. Vidare konstaterar Artdatabanken att förändringen av det generella biotopskyddet riskerar att försämra funktionen hos viktiga ekosystemtjänster som pollinatörer, med minskad produktion ökad användning av bekämpningsmedel samt ökat näringsläckage som följd.

Regeringen har inte heller någon grund för att nuvarande lagstiftning om generellt biotopskydd har någon avgörande betydelse för aktivt brukande av jordbruksmark. Jordbruksverket drar slutsatsen att biotopskyddet i vissa fall kan utgöra hinder för att flytta dagens större och bredare maskiner och för att skapa större sammanhängande skiften. Om målsättningen för regeringen vore ett ekologiskt hållbart jordbruk, och biotopskyddet verkligen innebär ett ekonomiskt problem för aktivt brukande, borde rimligen slutsatsen vara att ersättningssystemet för biotoperna bör förbättras.

I remissvaren framgår dessutom att statistik från 2010 visar att nio av tio som sökte dispens från biotopskyddet fick det. Med regeringens förslag riskeras, förutom ytterligare förlust av biologisk mångfald, ett än mer monotont jordbrukslandskap med en utveckling mot allt större enheter och stordrift. Riksdagen bör avslå förslag på ändring i miljöbalken om förutsättningar för att få dispens från ett generellt biotopskydd när det gäller åtgärder som underlättar för jordbruket. Detta bör riksdagen besluta.

Landsbygdsprogrammet bidrar genom miljöersättningar till att ekosystemtjänster stärks. Detta kan ske genom ersättningar till naturbetesmarker, ekologisk produktion och minskade växtnäringsförluster. Vänsterpartiet anser att ökad precision i miljöersättningarna i landsbygdsprogrammet kan stärka det nationella miljömålsarbetet, inte minst med avseende på biologisk mångfald och övergödningens problematik. Miljöersättningar i landsbygdsprogrammet bör utformas för att effektivt bidra till relevanta miljö kvalitetsmål. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Långsiktigt hållbart skogsbruk

I propositionen gör regeringen bedömningen att frivilliga insatser är avgörande för att de miljöpolitiska och skogspolitiska målen för skogsbruket ska kunna nås. Vänsterpartiet delar uppfattningen att det behövs statligt finansierade insatser för att stimulera och uppmuntra frivilliga insatser. Vi har även

finansierat förslag för detta. Men det avgörande problemet för att vi ska uppnå ett hållbart skogsbruk i Sverige är just att frivilligheten inte är tillräcklig när det gäller att uppnå nödvändig miljöhänsyn. Allt empiriskt underlag visar att ”frihet under ansvar” i skogsbruket inte förmår att värna de värden som vi nationellt och internationellt antagit. Inom såväl skogsbruket som andra näringar krävs ett tydligt regelverk och lagstiftning för att värna våra gemensamma intressen för det långsiktigt hållbara. I vår motion 2013/14: MJ301, En långsiktigt hållbar skogspolitik, föreslår vi åtgärder för en sådan omställning.

I regeringens etappmål framgår att det formella skyddet av skogsmark till 2020 ska öka med cirka 150 000 hektar med höga naturvärden nedan gränsen för fjällnära skog (jämfört med 2012). Vänsterpartiet utgår från att de statliga paketen med ersättningsmark från Sveaskog och Fastighetsverket för skydd av produktiv skog inte innefattas i denna areala målsättning, då regeringen och Naturvårdsverket redan räknat in dessa i 2010 års måluppfyllelse.

När det gäller ökad målsättning om cirka 200 000 hektar skogsmark genom frivilliga ersättningar till 2020 anser Vänsterpartiet att detta bör ske i produktiv skog nedan gränsen för fjällnära skog, detta för att säkra kvaliteten för höga naturvärden i skyddet som varit bristfälligt. Skogsbrukets frivilliga avsättningar bör till 2020 ha ökat med omfattningen 200 000 hektar produktiv skogsmark i områden som har utvecklat eller kan komma att utveckla höga naturvärden nedanför gränsen för fjällnära skog jämfört med 2012. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

När det gäller att stärka de sociala värdena i skogsbruket gör regeringen bedömningen att bestämmelsen i 30 § skogsvårdslagen inte behöver ändras. Vi delar Miljömålsberedningens förslag att lagen behöver kompletteras med uttrycket ”sociala värden”. Regeringen bör återkomma med förslag på hur sociala värden i lagstiftning för skogen kan stärkas. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Forskning och miljöövervakning

Regeringen bedömer i propositionen att forskningsrådet Formas bör ges i uppdrag att i samarbete med Naturvårdsverket göra en analys av hur forskning om biologisk mångfald och ekosystemtjänster strategiskt kan stödjas. Vänsterpartiet delar en sådan inriktning. Däremot saknar vi Ekosystemtjänstutredningens förslag om att nödvändiga resurser för Svenska artprojektet ska säkerställas. Svenska artprojektet är en central satsning i arbetet för ta fram och sprida kunskap om arter och ekosystem. Samtidigt har projektet på senare år drabbats av regeringens nedskärningar, och bl.a. bokprojektet Nationalnyckeln lever i osäkerhet. Svenska artprojektet är på lång sikt en viktig hörnsten för hela vårt samhälles hantering av ekosystemtjänster. Bokprojektet Nationalnyckeln behöver säkerställas och Svenska artprojektet bör utgöra en kontinuerlig verksamhet snarare än ett avgränsat projekt. Regeringen bör återkomma med finansieringsförslag för att Svenska artprojektet ska garante-

Fel! Okänt namn på dokumenttypen: FEEL_GLOSS

ras nödvändiga resurser för kontinuerlig verksamhet med hantering av ekosystemtjänster. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Översyn av nuvarande regelverk och lagstiftning

För att nå de beslutade miljömålen krävs en analys av hur nuvarande styrmedel och lagstiftning påverkar biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Vänsterpartiet delar inte regeringens bedömning i propositionen på s. 63 att ”integrering av betydelsen av biologisk mångfald och värdet av ekosystemtjänster i beslutprocesser ligger i linje med den lagstiftning som redan gäller”. Vi menar att brister i nuvarande regelverk och lagstiftning försvårar våra möjligheter att nå våra nationella miljökvalitetsmål och Nagoyaöverenskommelsen. Detta kräver t.ex. en översyn av miljöbalken, plan- och bygglagen, minerallagstiftningen och skogsvårdslagen. Regeringen bör återkomma med lagförslag som stärker bevarandet av biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Information till konsumenter och investerare

Vänsterpartiet anser att Ekosystemtjänstutredningens förslag om strategier för att stärka värdet av ekosystemtjänster bör beaktas. Regeringen bör återkomma med förslag på strategier för att utveckla förbättrad transparens i fråga om fondplaceringars beroende av och påverkan på ekosystemtjänster. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Stockholm den 8 april 2014

Jens Holm (V)

Torbjörn Björlund (V)

Hans Linde (V)

Siv Holma (V)

Kent Persson (V)